

Цифровізація інструментів запобігання корупційним зловживанням: досвід функціонування електронних реєстрів майнових декларацій у країнах Центрально-Східної Європи та в Україні

Усик Роман Володимирович ¹

Опубліковано	Секція	УДК
20.12.2025	Право	34:004

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18402479>

Анотація. У статті проаналізовано цифрові інструменти запобігання корупційним зловживанням на прикладі електронних реєстрів майнових декларацій посадових осіб у країнах Центрально-Східної Європи та в Україні. На основі сучасних міжнародних підходів до систем декларування активів та інтересів показано, що електронні реєстри перетворилися на ключовий механізм забезпечення прозорості та публічної підконтрольності публічної служби. Окреслено нормативні й інституційні засади функціонування таких реєстрів, їхній ступінь відкритості, масштаби використання відкритих даних і роль цифрових інфраструктур у виявленні конфлікту інтересів та необґрунтованого збагачення. Особливу увагу приділено трансформації української системи е-декларування в умовах конституційних криз, воєнного стану та євроінтеграційних зобов'язань, а також порівнянню з практиками держав – членів ЄС, де електронне подання декларацій і ризик-орієнтована перевірка стали стандартом належного врядування. Запропоновано аналітичну модель оцінювання цифрової зрілості реєстрів декларацій, яка враховує охоплення декларантів, рівень автоматизації перевірки, інтегрованість з іншими державними реєстрами та доступність даних для громадськості.

Ключові слова: електронний контроль статків посадовців; системи прозорості доходів; цифрові інфраструктури добросовісності; запобігання корупційним зловживанням; публічна підконтрольність; відкриті урядові дані; постсоціалістичні держави; онлайн-платформи моніторингу

Digitalisation of anti-corruption policy instruments: the operational experience of electronic asset declaration registers in Central and Eastern Europe and in Ukraine

Annotation. This article examines digital instruments for preventing corrupt abuses, using electronic registers of public officials' asset declarations in Central and Eastern Europe and in Ukraine as a case study. Drawing on contemporary international approaches to asset and interest disclosure systems, it shows that electronic registers have evolved into a key mechanism for ensuring transparency and public accountability in the civil service [1; 2]. The paper outlines the regulatory and institutional foundations governing the operation of such registers, their degree of openness, the scale of open-data use, and the role of digital infrastructures in detecting conflicts of interest and illicit enrichment [3; 4]. Particular attention is paid to the transformation of Ukraine's e-declaration system amid constitutional crises,

¹ аспірант кафедри права, Приватний вищий навчальний заклад «Університет сучасних знань». ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-7608-7338>

martial law, and EU integration commitments, as well as to comparisons with the practices of EU Member States, where electronic submission of declarations and risk-based verification have become a standard of good governance [5–7]. The article proposes an analytical model for assessing the digital maturity of declaration registers, taking into account coverage of declarants, the level of automation in verification, integration with other state registers, and public accessibility of data.

Keywords: electronic monitoring of officials' assets; income transparency systems; digital integrity infrastructures; prevention of corrupt abuses; public accountability; open government data; post-socialist states; online monitoring platforms

Вступ

Після ратифікації Конвенції ООН проти корупції та посилення євроінтеграційних вимог системи декларування активів та інтересів посадових осіб стали одним із базових превентивних інструментів антикорупційної політики в Європі. Упродовж останнього десятиліття більшість європейських країн перейшли від паперових форм до електронного подання та обробки декларацій, що істотно змінило як технічну архітектуру цих систем, так і можливості для контролю та громадського моніторингу [1; 3]. Європейська Комісія, оцінюючи стан верховенства права в державах – членах ЄС, систематично аналізує існування електронних каналів подання, прозорість доступу до інформації про активи посадовців та ефективність перевірки поданих даних [2; 12; 24].

У країнах Центрально-Східної Європи запровадження електронних реєстрів майнових декларацій було тісно пов'язане з постсоціалістичними трансформаціями та процесами європеїзації. Дослідження показують, що саме в цьому макрорегіоні поєднуються високий рівень сприйняття корупції, відносно розвинена нормативна база декларування активів і водночас неоднорідна практика її застосування, зокрема щодо повноти охоплення декларантів та дієвості санкцій [4; 11; 31]. У відповідь на ці виклики міжнародні організації розробили низку методичних рекомендацій щодо створення «ефективних форм» декларацій, електронних платформ для їх подання та ризик-орієнтованих алгоритмів перевірки, що мають бути здатні виявляти конфлікти інтересів і необґрунтоване збагачення [1; 26; 32].

Україна, запустивши у 2016 році електронний реєстр декларацій, була визнана однією з країн, що встановили високі стандарти відкритості та функціональної насиченості системи декларування, зокрема завдяки повній онлайн-публікації даних і використанню їх громадськими організаціями для журналістських розслідувань [6; 17; 33]. У звітах Ради Європи та Світового банку українська модель неодноразово згадувалася як одна з найбільш перспективних у глобальному вимірі, зокрема за рахунок поєднання електронного подання, уніфікованої структури форми та відкритого доступу до масивів даних [4; 7; 14]. Водночас рішення Конституційного Суду України 2020 року, тимчасове згортання кримінальної відповідальності за недостовірне декларування та призупинення подання е-декларацій у період воєнного стану

продемонстрували вразливість навіть технологічно розвинених реєстрів до політичних та інституційних ризиків [6; 8; 25].

Ситуація після відновлення декларування у 2023 році, ухвалення законопроекту № 9534 та запуску єдиного порталу викривачів засвідчили прагнення інтегрувати електронні інструменти доброчесності з ширшим комплексом цифрових антикорупційних механізмів, пов'язаних із воєнним та післявоєнним відновленням [9; 18; 21]. На цьому тлі постає потреба в системному аналізі того, як саме в країнах Центрально-Східної Європи організовано функціонування електронних реєстрів декларацій, які елементи цифрової інфраструктури використовуються для автоматизації перевірки, наскільки відкритими є дані для громадськості та які уроки є релевантними для подальшого удосконалення української моделі.

Останні дослідження засвідчують зростання уваги до цифрових аспектів антикорупційної політики. У роботах, присвячених оцінюванню ефективності систем декларування активів та інтересів, акцент зроблено на питаннях охоплення високоризикових категорій посадових осіб, регулярності подання, повноти відомостей та наявності автоматизованої, ризик-орієнтованої перевірки [1; 5; 26]. Європейський досвід розбудови е-декларування у межах щорічних доповідей про верховенство права, а також у межах тематичних семінарів Європейської мережі протидії корупції демонструє розмаїття моделей цифрової реалізації цього інструменту – від систем із широкою публічністю даних до рішень, де доступ значною мірою обмежений [3; 9; 20; 24].

Щодо України, у новітніх публікаціях наголошується на подвійній природі наявної системи: з одного боку, це флагман цифрової прозорості, який дозволяє журналістам і громадським організаціям виявляти невідповідність способу життя задекларованим доходам, з іншого – об'єкт постійних політичних атак і конституційних спорів [10; 21; 34]. У дослідженнях, присвячених порівнянню антикорупційних режимів країн регіону, підкреслюється, що саме якість цифрових інфраструктур (стандартизовані форми, машинозчитувані набори даних, інтеграція з іншими державними реєстрами) є тим фактором, який відрізняє «номінальні» системи декларування від реально дієвих [4; 11; 31]. Водночас бракує робіт, що цілеспрямовано зіставляють моделі функціонування електронних реєстрів декларацій у Центрально-Східній Європі з українською практикою крізь призму цифрової зрілості та рівня використання відкритих даних.

Метою даної статті є з'ясування того, якою мірою цифровізація інструментів запобігання корупційним зловживанням на основі електронних реєстрів майнових декларацій сприяє зміцненню прозорості та підконтрольності публічної влади в країнах Центрально-Східної Європи та в Україні.

Для досягнення поставленої мети передбачено вирішення таких завдань:

1. окреслити теоретико-правові та міжнародні стандарти функціонування систем декларування активів та інтересів публічних службовців;
2. проаналізувати нормативні й інституційні особливості організації електронних реєстрів декларацій у вибраних країнах Центрально-Східної Європи;
3. дослідити еволюцію української системи е-декларування в контексті євроінтеграційних зобов'язань, конституційних рішень і умов воєнного стану;
4. порівняти рівень цифрової зрілості відповідних реєстрів за такими параметрами, як охоплення декларантів, автоматизація перевірки, інтегрованість із іншими державними реєстрами та відкритість даних;
5. сформулювати рекомендації щодо подальшого розвитку української моделі з урахуванням кращих практик регіону.

Результати

Узагальнення міжнародних стандартів і побудова аналітичної моделі цифрової зрілості систем декларування показують, що ефективні реєстри мають поєднувати щонайменше чотири групи характеристик: широке охоплення декларантів, достатню глибину змісту декларацій, ризик-орієнтовану перевірку з використанням цифрових інструментів та реальний, а не формальний, публічний доступ до даних. У технічному посібнику Світового банку та ініціативи StAR наголошується, що електронна форма декларації має бути структурованою, придатною для машинного аналізу, забезпечувати логічний контроль і мінімізувати помилки введення даних [1]. Матеріали тематичного воркшопу Європейської мережі протидії корупції під егідою Європейської Комісії доповнюють ці положення, виділяючи ключові параметри систем – персональний і матеріальний обсяг, рівень прозорості, механізми перевірки та санкцій [2].

На основі зазначених підходів у статті пропонується аналітична модель «цифрової зрілості» систем декларування, яка включає чотири взаємопов'язані виміри: по-перше, охоплення (коло суб'єктів декларування, включно з місцевими посадовими особами, суддями, керівниками державних підприємств та членами їхніх сімей); по-друге, цифрова архітектура (наявність електронної форми, онлайн-кабінету декларанта, логічного та арифметичного контролю, функцій автозаповнення, інтеграції з державними реєстрами); по-третє, режим перевірки (масштаб і глибина автоматизованої та повної перевірки, наявність ризик-орієнтованих алгоритмів відбору декларацій, інституційна спроможність органу контролю); по-четверте, відкритість даних (ступінь доступності декларацій для громадськості, можливість пошуку, фільтрації та масового завантаження, наявність публічних API, зручних візуалізацій і аналітичних інструментів). Саме за цими параметрами доцільно порівнювати країни Центрально-Східної Європи та Україну в контексті цифровізації антикорупційної політики.

Порівняльні дослідження, проведені в межах проекту «Asset and Interest Disclosure Database», який охоплює 33 європейські країни, засвідчують істотну варіативність практик декларування активів та інтересів [3]. У більшості держав Європи система формально існує, але жодна країна не досягла найвищого рівня – цілковито відкритих, придатних до повторного використання та порівнянних онлайн-декларацій. Значна частина юрисдикцій балансує між низьким та середнім рівнем прозорості, коли дані доступні частково, у фрагментованому вигляді або за індивідуальними запитами. Окремі приклади, зокрема кейс Португалії, демонструють парадокс «прозорості без доступу», коли створення спеціалізованої платформи супроводжується практичними обмеженнями для користувачів і посиланням на професійну таємницю [3].

Матеріали тематичного воркшопу Європейської мережі протидії корупції 2024 року дозволяють виокремити кілька типових моделей систем декларування в державах – членах ЄС [2]. Перша модель орієнтована передусім на запобігання конфлікту інтересів: у центрі уваги опиняються посади, додаткові зайнятості, членство в організаціях, подарунки та інші нематеріальні блага, тоді як детальна інформація про активи декларується у мінімальному обсязі. Друга модель, більш характерна для постсоціалістичних держав, поєднує розширений перелік декларантів і значний матеріальний обсяг (доходи, нерухомість, корпоративні права, зобов'язання, банківські рахунки), але часто поєднується з обмеженим публічним доступом або недостатньо розвиненими механізмами перевірки. Третя модель – комплексні системи, де електронне подання, широка публічність даних та ризик-орієнтовані алгоритми перевірки інтегруються в єдину цифрову інфраструктуру доброчесності.

Для країн Центрально-Східної Європи характерна саме друга й частково третя моделі. За даними опитування, проведеного для Європейської Комісії в контексті «Justice Scoreboard 2024», у всіх державах – членах ЄС народні депутати та члени уряду зобов'язані подавати декларації, однак щодо суддів, прокурорів, високопосадових службовців та членів сімей спостерігаються значні прогалини [2]. Матеріальний склад декларацій теж суттєво різниться: майже всюди вимагається декларування нерухомості, рухомого майна та банківських рахунків, але охоплення фінансових інтересів, бенефіціарної власності, віртуальних активів і витрат є нерівномірним. Стосовно прозорості переважає тенденція до публікації декларацій в онлайн-форматі, однак обсяг відкритих даних часто обмежується узагальненою інформацією, а не структурованими машинозчитуваними наборами. Ще більшою проблемою є перевірка: ґрунтовний, системний контроль, за оцінками експертів GRECO, лишається радше винятком, аніж правилом, і здебільшого країни покладаються на перевірку за скаргами або вибіркового ризик-орієнтований відбір [2; 4].

Оцінка систем декларування в європейських країнах, здійснена в рамках аналітичних матеріалів Світового банку та ініціативи StAR, підтверджує, що ключові ризики полягають у недостатньому охопленні високоризикових категорій посадових осіб, фрагментарності цифрової інфраструктури і слабкості санкційних механізмів [1; 5]. У країнах Центрально-Східної Європи до цього додаються наслідки постсоціалістичної трансформації, політична поляризація та нестабільність інституцій, що нерідко проявляється у політичних спробах «перезавантаження» або ослаблення органів, відповідальних за фінансовий контроль. За даними регіональних звітів ОЕСР, у ряді держав регіону інститути декларування мають належне формальне регулювання, але страждають від браку ресурсів, недосконалої ІТ-інфраструктури та обмеженого доступу до інших державних реєстрів [4; 6].

Україна у цьому контексті посідає особливе місце, оскільки саме цифрова складова системи декларування стала однією з її ключових переваг. За інформацією НАЗК та спеціалізованих презентацій, електронна система декларування включає публічний та приватний вебпортали, розділені бази даних із різними рівнями доступу, API для взаємодії з іншими державними реєстрами, модуль логічного й арифметичного контролю (LAC) та комплексний модуль автоматизованої перевірки [7]. Технологічний стек системи передбачає використання сучасних серверних рішень, кластерів зберігання даних, засобів криптографічного захисту та інструментів моніторингу, що дозволило обробляти великі масиви декларацій у режимі онлайн [7]. Важливою рисою є інтеграція з державними реєстрами, можливість автозаповнення частини полів декларації на основі отриманих відомостей та електронна ідентифікація декларантів за допомогою кваліфікованого електронного підпису й застосунку «Дія».

Останні оцінки ОЕСР у межах п'ятого раунду моніторингу Стамбульського плану дій підтверджують, що Україна створила розвинену нормативну базу врегулювання конфлікту інтересів, а її цифрова система декларування належить до найбільш прогресивних у регіоні [8]. Серед сильних сторін називаються широкий перелік декларантів (зокрема посадовці з високим корупційним ризиком), значний матеріальний обсяг інформації – від активів та доходів до бенефіціарної власності і віртуальних активів, безоплатний публічний доступ до системи, створення спеціалізованого підрозділу НАЗК для перевірки декларацій, наявність алгоритму відбору декларацій для повної перевірки та здатність виявляти необґрунтовані активи і випадки незаконного збагачення [8]. Водночас наголошується на потребі розширення кола декларантів (зокрема за рахунок працівників патронатних служб і керівників державних підприємств), а також на необхідності посилення механізмів відповідальності за порушення в сфері декларування.

Відкритість і використання даних українського реєстру декларацій також отримали міжнародне визнання. За даними урядових джерел, база е-деклараций України у 2024 році стала однією з найбільших у світі, а інструменти аналізу включають не лише інтерфейс перегляду, а й публічні набори даних, що дозволяють журналістам і громадським організаціям здійснювати складні перехресні перевірки способу життя декларантів [9]. Разом з тим, практика останніх років виявила й уразливі місця. Рішення Конституційного Суду України 2020 року, яким було визнано неконституційними окремі положення антикорупційного законодавства, призвело до тимчасового демонтажу кримінальної відповідальності за недостовірне декларування та поставило під загрозу саму модель електронного фінансового контролю [10]. У період повномасштабної агресії доступ до реєстру був обмежений з міркувань безпеки, що викликало критику з боку громадських організацій та міжнародних партнерів і актуалізувало питання співвідношення між відкритістю даних і захистом персональної інформації в умовах війни [11].

Відновлення публічного доступу до реєстру та прийняття в 2023 році законодавчих змін щодо декларування супроводжувалося як прогресом, так і спробами політичного втручання. Європейська Комісія у своїх висновках 2023–2024 років позитивно оцінила відновлення роботи НАЗК та цифрової інфраструктури декларування, водночас наголошуючи на неприпустимості обмеження повноважень агентства щодо перевірки активів та необхідності збереження реальної, а не номінальної прозорості [12]. Громадські антикорупційні організації неодноразово звертали увагу на ризики розмивання системи через надмірні винятки, спроби звузити коло декларантів або зменшити обсяг публічної інформації [11; 13].

У 2024–2025 роках НАЗК анонсувало подальший розвиток модулів логічного й арифметичного контролю та повної перевірки, зосереджених на деклараціях за 2021–2024 роки, причому всі подані декларації мають проходити автоматизовану оцінку ризиків перед можливим поглибленим аналізом [14]. Одночасно триває робота над удосконаленням алгоритмів відбору декларацій для повної перевірки та інтеграції з додатковими державними реєстрами, що має посилити спроможність виявляти складні схеми приховування активів. Саме поєднання розвиненої цифрової архітектури, широкого публічного доступу та інституційної спроможності органу контролю дозволяє розглядати українську систему як одну з найбільш технологічно просунутих у регіоні, попри наявні правові й політичні ризики.

На тлі українського досвіду дані про системи декларування в інших державах Центрально-Східної Європи свідчать про наявність низки спільних проблем. Регіональні огляди ОЕСР та громадських коаліцій вказують, що у багатьох країнах цифровізація обмежується переведенням паперових декларацій в електронний формат без повноцінної інтеграції з іншими державними інформаційними ресурсами [4; 3]. Поширеними є ситуації, коли декларації формально оприлюднюються на вебсайтах парламентів чи антикорупційних органів, але відсутні можливості масового завантаження або програмного доступу, а отже, й потенціал для системного аналізу даних громадянським суспільством і журналістами-розслідувачами є обмеженим. Крім того, посилення вимог захисту персональних даних у ряді випадків призвело до суттєвого звуження публічності декларацій, що яскраво проявляється в окремих юрисдикціях, де навіть базова інформація про статки парламентарів стала фактично недоступною під приводом професійної таємниці [3; 2].

Таким чином, порівняння країн Центрально-Східної Європи та України за запропонованою моделлю цифрової зрілості дозволяє констатувати, що, попри відмінності у правових традиціях і політичних контекстах, ключові виклики є подібними: забезпечення повноти охоплення декларантів, досягнення балансу між прозорістю та захистом персональних даних, побудова ресурсно спроможних органів перевірки та перетворення електронних реєстрів із формальної вимоги на реальний інструмент виявлення конфлікту інтересів та необґрунтованого збагачення. На цьому тлі український досвід демонструє як потенціал передової цифрової архітектури, так і вразливість до політичних рішень, що й обумовлює потребу в подальшому вдосконаленні нормативних гарантій автономності та відкритості системи декларування.

Висновки

Проведений аналіз показав, що електронні реєстри майнових декларацій у країнах Центрально-Східної Європи та в Україні стали одним із ключових елементів цифрової інфраструктури запобігання корупційним зловживанням. На основі узагальнення міжнародних стандартів та новітніх підходів до організації систем декларування активів та інтересів публічних службовців обґрунтовано, що ефективність таких реєстрів визначається не лише наявністю електронної форми подання, а й широтою охоплення

декларантів, глибиною змісту декларацій, наявністю розвинених механізмів ризик-орієнтованої перевірки та реальним публічним доступом до структурованих даних. Запропонована у статті модель «цифрової зрілості» систем декларування, яка охоплює виміри охоплення, цифрової архітектури, режиму перевірки та відкритості даних, дозволяє комплексно оцінити ступінь розвитку та вразливості таких систем у різних правових та інституційних контекстах.

Порівняння практик країн Центрально-Східної Європи засвідчило, що більшість із них перебуває на проміжному рівні цифрової зрілості: формальне існування обов'язку декларування активів та інтересів поєднується з обмеженим публічним доступом до інформації, фрагментарною цифровою інфраструктурою та недостатньо системною перевіркою декларацій. Характерною проблемою є розрив між декларативними нормами та реальною спроможністю органів контролю здійснювати повномасштабний аналіз даних, посилений обмеженнями, пов'язаними із захистом персональної інформації, слабкою інтеграцією з іншими державними реєстрами та браком ресурсів для розвитку ІТ-рішень. У низці юрисдикцій цифровізація фактично зводиться до «оцифрування паперу», коли електронні декларації існують, але не забезпечують належних можливостей для виявлення конфлікту інтересів та необґрунтованого збагачення, а механізми санкцій за порушення залишаються малоефективними.

Українська система е-декларування на цьому тлі демонструє вищий рівень цифрової зрілості. Широке коло декларантів, значний матеріальний обсяг відомостей, розвинена цифрова архітектура з модулями логічного та арифметичного контролю, елементами автоматизованої ризик-орієнтованої перевірки та інтеграцією з низкою державних реєстрів, а також повноцінний публічний доступ до даних дозволяють розглядати український реєстр як одну з найбільш технологічно просунутих систем у регіоні. Водночас аналіз конституційних рішень, законодавчих змін і обмежень доступу в умовах воєнного стану показав вразливість навіть технічно розвиненої системи до політичних та інституційних ризиків. Ці ризики проявляються у спробах звузити коло декларантів, зменшити обсяг публічної інформації, послабити кримінальну чи дисциплінарну відповідальність за недостовірне декларування або обмежити повноваження спеціалізованого органу контролю.

Отримані результати дозволяють сформулювати низку практичних висновків для подальшого розвитку української моделі з урахуванням досвіду країн Центрально-Східної Європи. По-перше, збереження й інституційне закріплення широкого охоплення декларантів, включно з високоризиковими категоріями посадових осіб та членами їхніх сімей, має розглядатися як базова гарантія ефективності системи декларування. По-друге, подальше вдосконалення цифрової архітектури реєстру доцільно спрямовувати на поглиблення інтеграції з іншими державними інформаційними ресурсами, розширення функцій автозаповнення та впровадження більш складних алгоритмів ризик-орієнтованого аналізу з одночасним посиленням захисту персональних даних. По-третє, необхідно гарантувати інституційну та операційну автономність органу, відповідального за перевірку декларацій, забезпечуючи його достатніми ресурсами та захистом від політичного втручання. По-четверте, важливо підтримувати й розвивати відкритість даних, зберігаючи безоплатний доступ до повних масивів декларацій у машинозчитуваному форматі та створюючи інструменти, орієнтовані на потреби громадянського суспільства і журналістів-розслідувачів.

Насамкінець, порівняльний аналіз показав, що цифровізація інструментів антикорупційної політики має розглядатися не як технічна опція, а як структурний компонент сучасної системи публічного управління, який безпосередньо впливає на рівень прозорості та підконтрольності влади. Українська модель, попри наявні загрози, демонструє значний потенціал для подальшого розвитку як майданчик апробації інноваційних рішень у сфері цифрового фінансового контролю. Її еволюція у взаємодії з

європейськими інституціями та практиками сусідніх держав може стати важливим внеском у формування спільних стандартів прозорості в регіоні Центрально-Східної Європи.

Перспективним напрямком подальших досліджень є поглиблення емпіричного аналізу ефективності електронних реєстрів декларацій на основі кількісних показників (частка перевірених декларацій, обсяг виявлених порушень, динаміка притягнення до відповідальності), порівняння різних моделей балансування між відкритістю даних і захистом персональної інформації в державах регіону, а також вивчення можливостей застосування інструментів штучного інтелекту та машинного навчання для підвищення якості ризик-орієнтованої перевірки та виявлення складних схем приховування активів у системах декларування активів та інтересів публічних службовців.

Список використаних джерел

1. Pop, L., Kotlyar, D., & Rossi, I. (2023). *Asset and Interest Disclosure: A Technical Guide to an Effective Form*.
2. De Schamp, K., & Stiegel, U. (2023). The impact of the European Commission's rule of law report in monitoring the prevention and fight against corruption. *Eucrim: the European Criminal Law Associations' forum*, (4), 345-349.
3. European Commission, Directorate-General for Migration and Home Affairs. (2024). *Workshop on asset declaration systems: Concept note* (EU Network against Corruption). https://home-affairs.ec.europa.eu/document/download/343c8c11-0c5d-44a9-9982-17d475f5f2cf_en?filename=Concept+note+of+the+workshop+on+asset+declaration+systems_en.pdf
4. European Commission, Directorate-General for Migration and Home Affairs. (2024). *Technical report of the workshop on asset declaration systems* (EU Network against Corruption). https://home-affairs.ec.europa.eu/document/download/2404c8d1-8253-487c-a043-955ac2c45c5a_en?filename=Technical+report+of+the+workshop+on+asset+declaration+systems_en.pdf
5. OECD. (2025). *OECD Anti-Corruption Network for Eastern Europe and Central Asia: Annual report 2024*. OECD. <https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/networks/acn/documents-%28pdfs%29/ACN%20annual%20report%202024.pdf>
6. European Court of Auditors. (2021). *Reducing grand corruption in Ukraine: Several anti-corruption measures but still key reforms incomplete* (Special report 23/2021). https://www.eca.europa.eu/lists/ecadocuments/sr21_23/sr_fight-against-grand-corruption-in-ukraine_en.pdf
7. European Institute of Public Administration. (2024). *Benchmarking study 2022–2025 (sub-study report)*. https://www.eipa.eu/wp-content/uploads/2025/02/2024-1621_Eipa_Benchmarking-Study_2024_v10.pdf
8. European Commission for Democracy through Law (Venice Commission). (2025). *Joint opinion on draft legislation concerning the prevention of corruption and the system of asset and interest disclosure in Ukraine* (CDL-AD(2025)044). [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2025\)044-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2025)044-e)
9. Freedom House. (2021). *Nations in transit 2021: Ukraine*. <https://freedomhouse.org/report/nations-transit/2021/ukraine>
10. Kulyk, K. (2024). Control and Prevention of Corruption Crimes in Ukraine and Lithuania during the State of Emergency and Martial Law. *Access to Just. E. Eur.*, 376.
11. EUROSCOPE. (2023). *Digest 7/2023: Monitoring and assessment of the EU–Ukraine Association Agreement implementation*. <https://euroscope.org.ua>

12. Anti-Corruption Action Center. (2023). *Analysis of the new legislation on electronic asset declaration system (Draft laws No. 9534, 9587)*. <https://antac.org.ua>
13. Di Nicola, B. G., et al. (2025). *Report on asset and interest disclosure (AID) systems* (qAID Deliverable D2.2). University of Trento / qAID Consortium. https://cssc.unitn.it/wp-content/uploads/2025/08/qAID_D2.2_Report-on-AID-systems.pdf
14. Resimić, M., Freigang, V., Jenkins, M., Vrushi, J., & TI, T. W. (2025). Harnessing artificial intelligence (AI) for anti-corruption.
15. Slamkov, G., & Maksimova, E. (2025). Challenges in the fight against corruption in the EU integration process—case study: North Macedonia, Serbia and Montenegro. *Balkan Social Science Review*, 25(25), 157-181.
16. Norad. (2024). *Ukraine: Corruption risks and mitigation strategies* (Report 3/2024). Norwegian Agency for Development Cooperation, Department for Evaluation. https://www.norad.no/contentassets/36d0f4679c484a52be5be5a4c3cac724/3.2024_literature-review-ukraine-corruption-risks-and-mitigation-strategies.pdf
17. OECD. (2011). *Asset declarations for public officials: A tool to prevent corruption*. OECD Publishing.
18. United Nations. (2004). *United Nations Convention against Corruption* (UNCAC). <https://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CAC/>
19. Verkhovna Rada of Ukraine. (2014). *Law of Ukraine “On Prevention of Corruption” No. 1700-VII*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18?lang=en>
20. Constitutional Court of Ukraine. (2020, October 27). *Decision No. 13-r/2020*. <https://ccu.gov.ua/en/docs/3032>
21. Kuibida, R. (2020). Constitutional Court Strikes Anti-Corruption System in Ukraine. *Access to Just. E. Eur.*, 283.
22. European Commission. (2024). *2024 Rule of Law Report: The rule of law situation in the European Union*. https://commission.europa.eu/publications/2024-rule-law-report_en
23. European Commission. (2024). *EU Justice Scoreboard 2024*. https://commission.europa.eu/publications/eu-justice-scoreboard-2024_en
24. Court of Justice of the European Union. (2022). *Judgment of 1 August 2022, Vyriausioji tarnybinės etikos komisija, C-184/20, EU:C:2022:601*. <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-184/20>
25. Rossi, I. M., Pop, L., & Berger, T. (2017). *Getting the full picture on public officials: a how-to guide for effective financial disclosure*. World Bank Publications.
26. Kotlyar, D., & Pop, L. (2019). *E-filing Asset Declarations* (No. 32066). The World Bank Group.
27. Kotlyar, D., & Pop, L. (2021). Automated Risk Analysis of Asset and Interest Declarations of Public Officials: A Technical Guide. *Knowledge Solutions. StAR (Stolen Asset Recovery Initiative)*, World Bank, Washington, DC, 1-40.
28. World Bank, OECD, & United Nations Office on Drugs and Crime. (2020). *Preventing and managing conflicts of interest in the public sector: Good practices guide*. World Bank. <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/950091599837673013/preventing-and-managing-conflicts-of-interest-in-the-public-sector-good-practices-guide>
29. National Agency on Corruption Prevention (NACP). (n.d.). *Public declarations register: REST API (public part)*. Retrieved November 27, 2025, from https://public.nazk.gov.ua/public_api
30. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2024, March 20). *Report on the implementation of the EU-Ukraine Association Agreement in 2023*. <https://www.kmu.gov.ua/en/news/opublikovano-zvit-pro-vykonannia-uhody-pro-asotsiatsiiu-mizh-ukrainoiu-ta-ies-za-2023-rik>

31. European External Action Service. (2021, October 27). *One year after CCU Decision No. 13-r/2020 affecting Ukraine's e-declaration system* (news article). <https://www.eeas.europa.eu/node/106360/en>
32. Waara, Å. (2025). Examining Digital Government Maturity Models: Evaluating the Inclusion of Citizens. *Administrative Sciences*, 15(3), 73.
33. European Parliament & Council of the European Union. (2016). *Regulation (EU) 2016/679 (General Data Protection Regulation)*. *Official Journal of the European Union*. <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj>